

Boul si Vitelul

In materie de fabula - specie clasica prin excelenta - a ramas stabilit ca originalitatea lui La Fontaine sau Krilov nu rezida in inventia narativa, in fabulatie, cat mai ales in adaptarea schemelor traditionale la imprejurari specifice locale. Ca si in cazul basmului, exista niste prototipuri fabulistiche universale care nu pot capata concretete artistica decat printr-o ancorare a lor in sfera preocuparilor estetice ale unui poet, la un moment istoric dat si intr-un anumit loc.

Multe dintre fabulele lui Grigore Alexandrescu au ca schelet narativ puncte de plecare in alti fabulisti. Unele sunt mai originale, insa adevarata originalitate a poetului consta in localizarea temelor si procedeele traditionale. Boul si vitelul, publicata in 1838, este din acest punct de vedere dintre cele mai caracteristice.

Ideea, curenta in epoca, putand fi aflata - ceva mai tarziu - in Chiritele lui Alecsandri sau in romanul lui Nicolae Filimon Ciocoi, vechi si noi, este aceea ca anumite conditii social-istorice din prima jumătate a secolului al XIX-lea au favorizat parvenitismul. Grigore Alexandrescu o realizeaza poetic, fara decorul vremii si fara sarja comediei, fara patosul si gravitatea lui Filimon, ci fabulistic, cu detasare clasica si ironie rece; scriitorul fiind ceea ce se numeste un om de spirit, pe care nu-l caracterizeaza patosul violent si invectiva polemica. Personajul sau nu este impetuos ori diabolic, ci pur si simplu prostul placid, ajutat de noroc; nu inasa de o prostie totala, ingenua, pentru ca parvenitul are totusi abilitatea de a nu-si recunoaste rudele sarace. E o abilitate de speta - am zice - castigata automat, prin practica sociala: toata lumea face asa. si cretinul, ramolitul Agamita Dandanache o va avea, atunci cand declara ca pastreaza scrisoarea pentru a santaja in toate ocaziile ce s-ar putea ivi.

Maiestria poetului sta intai de toate in alegerea ieroglfei, in spatiul valah boul fiind simbolul prin excelenta al prostiei. Aceasta ieroglfa, odata gasita, atrage dupa sine, printr-un fel de ingenuitate trucata, altele nu mai putin pitoresti: cireada (notiune care transmite si o fina ironie la adresa societatii unde este posibila ridicarea prostilor in posturi inalte), vitelul - simbolul nevinovatiei plate, al doamnei vaci fiu etc.

In al doilea rand, fabula exceleaza prin economia narativa si prin echilibrul compozitiei, rezultate din caracterul dramatic al discursului poetic. Ca intr-o mica piesa de teatru, cu masti, dupa aratarea situatiei, se trece la miscarea scenica, expediata in propozitii scurte, juxtapuse si la dialogul bazat pe cateva replici esentiale:

Far-a pierde vreme, vitelul porneste, Ajunge la unchiu, cearca a intra, Dar pe loc o sluga vine si-l opreste: -Acum doarme, zice, nu-l poci supara. -Acum doarme? ce fel! pentru-ntaia data... etc. Cu o intuitie artistica sigura, poetul inlatura obisnuita morala, de vreme ce faptele vorbesc de la sine. Schimbul de replici dintre bou si sluga sugereaza in chip foarte viu un aspect de viata, astfel incat didacticismul este de prisos:

- Boierule, zise, asteapta afara Ruda dumitale, al doamnei vaci fiu;

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

- Cine? a mea ruda? mergi de-l da pe scara, N-am astfel de rude, si nici voi sa-l stiu.

Comicul, necesar intotdeauna fabulei, se realizeaza prin cateva contraste: boul este putin la simtire, e stapanit de mandrie si a capatat obiceiul boieresc de a dormi dupa pranz, precum si pe acela de a iesi la plimbare, fiind totusi capabil de o mare mojicie, cand se face a nu-si recunoaste nepotul. Sobrietatea expresiei, pe care n-o aflam in restul operei poetice a lui Grigore Alexandrescu, este cu totul potrivita in fabule. Sintaxa nu se disloca in vederea unor necesitati prozodice, propozitiile urmand cursul firesc al vorbirii de obste, in proza:

"Un bou ca toti boii, putin la simtire, in zilele noastre de soart-ajutat si decat toti fratii mai cu osebire, dobandi-n cireada un post insemnat" etc. Cadenta amfibrahica este inasa respectata si sugereaza parca progresele meticuloase ale parvenitului..

Comparatia "ca toti boii", deloc pretentioasa, "nepoetica", este cea mai nimerita in cazul de fata, pentru ca prin ea se face constatarea faptului banal, obisnuit. Interogatia usor retorica - Un bou in post mare?, construita prin elipsa predicatului - da concentratie si serveste, prin alaturarea vocabulelor bou si post, contrastul comic necesar, fiind totodata prilej de reflectii care se fac cu acel imperceptibil umor apoftegmatic, cum arata George Calinescu. Rafinamentul lingvistic si al expresiei, in genere, provine mai ales din alura usor doctorala si meditativa, din ironia rece cu care sunt afinat niste adevaruri vesnice:

Dar asta se-ntampla in oricare loc. Decat multa minte, stiu ca e mai bine Sa ai totdeauna un dram de noroc.

Impresia generala - rezultata din toate fabulele - ramane aceea ca fabulistul, incepand cu Esop, joaca un rol printre personajele sale, adopta o poza regizorala, manevrand sceneria. In consecinta, stilul direct (dar si cel indirect liber) capata oralitate si culoare de epoca. Vitelul vine sa ceara unchiului nitel fan, iar servitorul ii tine acest discurs brutal:

- Ba sa-ti cauti treaba, ca mananci tranteala; S-a schimbat boierul, nu e cum il stii; Trebuie-nainte-i sa mergi cu sfiala, Priimit in casa daca vrei sa fii.

In afara de oralitate, anume expresii indica atitudini tipice, inainte-i arata covarsitoarea importanta a personajului in fata caruia solicitantul trebuie sa se prezinte cu sfiala (frica amestecata cu respect). Cuvantul primit, care prin masura versului se cere pronuntat pe indelete, cu doi "i", obsecvios si cu acea nuanta de oficialitate arhaic-birocratica, sugereaza rangul social al potentatului. In sfarsit, dovada evidenta a expresiei stilistice celei mai potrivite sta in faptul ca unele versuri au iesit din context si pot fi utilizate in vorbirea de toate zilele: "Decat multa minte, stiu ca e mai bine/ Sa ai totdeauna un dram de noroc", ori: "S-a schimbat boierul, nu e cum il stii". Aceasta si pentru faptul ca fabula Boul si vitelul, ca si altele, nu este o simpla piesa de istorie literara, prostia si parvenitismul fiind observabile - in grade diferite - oricand si oriunde.